

Justitiedepartementet

103 33 STOCKHOLM

REMISSVAR (Ju2009/1848/SIM)

Aktiv väntan – asylsökande i Sverige (SOU 2009:19)

Sveriges akademikers centralorganisation har beretts tillfälle att yttra sig över Asylmottagningsutredningens betänkande. I det följande kommenteras valda delar av utredningsförslagen. I övrigt har Saco inga synpunkter.

Sysselsättning

Saco är positivt till förändringar i mottagandet av asylsökande som främjar möjligheterna till sysselsättning och egenförsörjning under tiden asylansökan prövas. Asylsökande bör ha möjlighet att vara aktiva genom arbete, praktik eller studier under tiden de väntar på besked om uppehållstillstånd, och det bör finnas incitament som främjar aktivitet.

4.3.2 Generell information om möjligheterna till arbete samt upprättande av en individuell handlingsplan

Saco har inget att invända mot utredningens förslag. Ett planmässigt arbete är centralt både utifrån handläggningsperspektiv och för individens möjlighet att på lämpligt sätt etablera kontakt med det svenska arbetslivet och för att uppnå egenförsörjning.

Det är viktigt att handlingsplanen utgår från varje individs förutsättningar. För asylsökande med en akademisk utbildning och eventuell förankring inom någon profession bör en sådan plan inriktas på att snabbt erhålla goda svenskkunskaper och annan kompletterande utbildning eller praktik som gör att den asylsökande så snart som möjligt kan utöva sitt yrke. En handlingsplan bör därför även kunna innehålla steg mot djupare kunskaper i svenska än SFI-nivån.

För yrken som kräver längre kompletterande utbildning är det lämpligt att det redan i den individuella handlingsplanen kan fastställas vad som kommer att krävas för att individen ska kunna bli yrkesverksam så snart som möjligt. Sveriges Läkarförbund skriver i sitt remissyttrande mer om detta för sin yrkesgrupp (yttrandet bifogas).

Anna Hammar
Samhällspolitiska
avdelningen
08-613 48 20
anna.hammar@saco.se

Sveriges Akademikers
Centralorganisation
Box 2206
103 15 Stockholm
Besök: Lilla Nygatan 14
Tel växel: 08-613 48 00
Fax: 08-24 77 01
E-post: kansli@saco.se
www.saco.se

4.3.3 Kartläggning och dokumentation av tidigare erfarenheter

Saco välkomnar förslaget om en förbättrad kartläggning och dokumentation av asylsökandes utbildning och yrkeserfarenhet. En strukturerad, rutinmässig och kvalitetssäkrad kartläggning är något som Saco länge har efterfrågat.

Utredningen föreslår att Migrationsverket i detta arbete ska samverka med Arbetsförmedlingen, vilket är positivt, men inget formellt uppdrag formuleras. Det är av största vikt att kopplingen till insatser som görs efter det att ett eventuellt uppehållstillstånd beviljats säkerställs. För att ett fungerande sammanhållet system med tydliga rutiner snabbt ska komma på plats krävs tydliga uppdrag till respektive myndighet från regeringen. Det måste finnas tydliga riktlinjer för vad myndigheterna ska göra, när det ska göras och i vilken omfattning.

4.3.4 Undervisning i svenska, praktik och annan sysselsättning

Saco ser det som positivt att förväntningarna på de mottagande kommunerna tydliggörs. Utredningen föreslår att kommunerna ges ett operativt ansvar för att anordna undervisning i svenska, praktik eller annan sysselsättning för asylsökande, och att staten ska ersätta kommunerna ekonomiskt för detta. Att kommunerna ersätts ekonomiskt är rimligt, inte minst med tanke på att vissa kommuner tar ett betydligt större ansvar för mottagandet av såväl asylsökande som personer som redan beviljats uppehållstillstånd.

Undervisning i svenska

Utredningen menar att kommunernas erfarenhet av att anordna svenskundervisning för invandrare bör tas tillvara, och att en samordning med undervisning i svenska för asylsökande kan ge kvalitativa och ekonomiska vinster. Saco vill här hänvisa till de synpunkter som Lärarnas Riksförbund framför i sitt remissvar (bifogas).

En utgångspunkt för utredningen är att undervisningen i svenska i första hand ska syfta till att ge den asylsökande ett funktionellt vardagsspråk. Saco anser precis som Jusek att målet för undervisningen bör kunna sättas högre för grupper som kan förväntas tillgodogöra sig mer avancerade svenskunskaper, och som behöver ett mer avancerat språk för att kunna använda sin utbildning på den svenska arbetsmarknaden (Juseks yttrande bifogas).

Praktik och annan sysselsättning

I avsnittet om praktik och annan sysselsättning föreslår utredningen att asylsökande ska erbjudas meningsfull sysselsättning, till exempel arbetsplatsförlagd praktik. För detta bör kommunen samverka med lokalt näringsliv, frivilligsektorn, Migrationsverket samt den lokala arbetsförmedlingen. Saco är positivt till att asylsökande erbjuds meningsfull sysselsättning och anser att arbetsplatsförlagd praktik kan vara ett bra sätt att bekanta sig med svenskt arbetsliv. Saco vill dock framhålla att praktik per definition ska ha ett lärande syfte. Praktiken bör i möjligaste mån vara anpassad till individens utbildning och yrkeserfarenheter, men för en asylsökande är förstås också själva mötet med svenskt arbetsliv av stor vikt. Praktiken blir en viktig möjlighet till att knyta kontakter, och det är en poäng i sig att det på praktikplatsen också finns andra kollegor.

Vidare vill Saco påpeka att arbetsmarknadens organisationer kan vara lämpliga samverkanspartners. Även i kapitel 13, *Särskilt om frivilligorganisationernas roll*, lämnar utredningen förslag där arbetsmarknadsorganisationer kan spela en viktig roll. Genom fack eller arbetsgivarföreningar kan individen till exempel få kontakter med sin yrkesgrupp eller information om möjligheter till sysselsättning.

Länsstyrelsernas roll

Utredningen föreslår att länsstyrelserna ges ett regionalt samordnande uppdrag att biträda kommunerna i deras arbete med anskaffning av praktikplatser, andra sysselsättningsrelaterade insatser samt undervisning i svenska för asylsökande. Saco är välkomnar detta förslag, och instämmer i utredningens beskrivning av kommunernas olika förutsättningar. Genom att regionalisera mottagandet skapas bättre förutsättningar för att differentiera verksamheten så att personer med olika utbildningsbakgrund och förutsättningar kan erbjudas undervisning och praktik på lämplig nivå.

Utredningen skriver att det behövs konkreta instrument för att utveckla samverkan mellan kommuner och få tillstånd ett mer regionaliserat mottagande. Just vilka instrument som ska ställas till länsstyrelsernas förfogande är emellertid oklart. Det måste finnas tydliga skrivingar som specificerar länsstyrelsernas uppdrag och befogenheter. För att få till stånd ett mer regionaliserat mottagande, vilket Saco ser som eftersträvänsvärt, bör det övervägas att ge länsstyrelserna möjlighet att fungera som beställare av verksamheter hos kommunerna.

Övriga synpunkter

6.3.3 Aktivitetsbonus

Saco ser positivt på ett ekonomiskt incitament för att främja aktivitet under den tid som den asylsökande väntar på besked om uppehållstillstånd. Saco sympatiserar med utredningens ståndpunkt att det bör löna sig för individen att vara aktiv och ta egna initiativ för att uppnå egenförsörjning.

Vid ett eventuellt införande av den föreslagna aktivitetsbonusen är det dock synnerligen viktigt att säkerställa att tillämpning av regelverken för aktivitetsbonusen sker rättsäkert. Utredningen konstaterar att aktiviteten bör vara av en viss omfattning, och anser det rimligt att kräva att den ska pågå i minst två veckor och minst fyra timmar om dagen. Det behövs emellertid ett mer precist regelverk som styr när aktivitetsbonus ska betalas ut och inte. Saco anser att reglerna bör utformas så att såväl de asylsökande som ansvariga handläggare vet vad som gäller i varje situation. Det får inte finnas oklarheter om när en individ är berättigad till aktivitetsbonus, och när den ska dras in. En aktivitetsbonus ställer också krav på att individerna verkligen har förutsättningar att delta i avsedda aktiviteter. Till exempel måste barnomsorg fungera.

För att undvika att olika praxis utvecklas i olika kommuner är det viktigt att ett styrande regelverk läggs fast innan eventuell aktivitetsbonus införs. Saco anser att det för införandet av detta finns viktiga erfarenheter att hämta från

arbetslöshetsförsäkringsområdet, där svårigheterna med att uppnå rättssäker och riktig tillämpning har varit betydande.

12.2.2 Hur tillgodose behoven hos vissa särskilda grupper av asylsökande?

Utredningen menar att Migrationsverkets förmåga att identifiera och tillgodose behov hos olika grupper av asylsökande i vissa avseenden behöver utvecklas. Saco delar denna bedömning och vill lyfta fram akademiker eller akademiker med särskilda utbildningsinriktningar som viktiga sådana grupper. Utbildningsinriktningen kan ha stor betydelse för var i landet en individ bör erbjudas boende. Att ha möjlighet att under prövningstiden behålla kontakten med sitt yrke är inte bara värdefullt för den enskilda individen, det kan också innebära en snabbare etablering på arbetsmarknaden vid ett eventuellt uppehållstillstånd. Genom att se till utbildning och yrkeserfarenheter kan också svenskundervisning enklare anpassas till lämplig nivå för olika grupper. Även ur ett socialt perspektiv kan det vara positivt för individer med liknande yrke eller utbildning att erbjudas boende på samma ort.

Remissvar från medlemsförbunden Jusek, Lärarnas Riksförbund och Sveriges Läkarförbund bilägges.

Med vänlig hälsning

Sveriges akademikers centralorganisation

Gunnar Wetterberg

Anna Hammar